สมบัติของ
หอสมุด
กรมปศุสัตว์

วิวัฒนาการของอาชีพสัตวแพทย์ในประเทศไทย

โดย

พ.ต. ชุมพร โกมุทบุตร D.V.M., M.S., Ph. D.

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ท่านได้กรุณาให้มาพูดในวันนี้ และถ้าจะกล่าวว่าพูดในนามของผู้แทนสัตวแพทย์ฝ่ายทหารก็คงไม่ผิดจากความจริงนัก ในฐานะที่สมาชิกของสมาคมนี้ได้มาประชุมกันอย่างมากเพียงสองครั้ง และกำหนดเวลาผู้พูดคนละ ๒๐ นาที ข้าพเจ้าจึงขอพยายามนำสิ่งที่จะเกิดประโยชน์ต่ออาชีพของเรามากล่าวอย่างตรงไปตรงมา และไม่ไพเราะเช่นสุนทรพจน์ ซึ่งหวังว่าท่านคงจะอภัยในเจตนาดี

ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอกล่าวถึง วิวัฒนาการของงานสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ ของมหาวิทยาลัยฯ และของกรมการสัตว์ - ทหารบก อันเป็นแหล่งสำคัญสำหรับสัตวแพทย์ของเราในราชการ แม้ว่าจะมีแหล่งอื่นเช่น สภากาชาดไทย กระทรวงสาธารณสุข ห้างบริษัท คลอด จน สถาน พยาบาล สัตว์ ส่วนตัว ก็ตาม ให้เราปฏิบัติงานอาชีพนี้ได้เป็นส่วนใหญ่

เมื่อ ๑๔ ปีเศษ เมื่อข้าพเจ้าได้เป็นสัตวแพทย์กรมปศุสัตว์ยังเป็นหน่วยราชการเล็ก และประเทศไทยเต็มไปด้วยโรครินเดอร์เปสต์ การเลี้ยงไก่พันธุ์ก็ให้แพร่หลายเช่นในขณะนี้ย่อมเป็นไปไม่ได้เพราะโรคนิวคาสเซิล เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบโรคต้องทำงานตัวเป็นเกลียวและไม่มีที่สิ้นสุด

ขณะนี้ด้วยความพากเพียรและใช้วิทยาการก้าวหน้าอยู่เสมอกรมปศุสัตว์ได้ทำลายล้างโรครินเดอร์เปสต์จนสงบจนเป็นที่นับถือยิ่งของประเทศต่างๆ ในตะวันออกอันเห็นได้จากการประชุมเรื่องโรคระบาดสัตว์ภาคพื้นเอเชียครั้งที่แล้วมา ณ กรุงเทพฯ โรคนิวคาสเซิลก็กำลังจะเป็นเรื่องของความหลังดังที่เราเห็น ประชาชนนิยมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่พันธุ์เนื้อกันอยู่ทั่วไป กิจการที่ได้กระทำสำเร็จนี้ช่วยเศรษฐกิจของชาติอย่างยากที่จะคณานับได้ เพราะเราเป็นประเทศกสิกรรม นอกจากนั้นยังกำลังดำเนินการปราย

ผู้เขียนได้แสดงปาฐกถาในวันประชุมใหญ่ประจำปี ๒๔๘๙ ของสัตวแพทย์สมาคมฯ เมื่อ ๑๐ ก.พ. ๘๙

โรคอหิวาต์สุกร และโรคระบาดอื่น ๆ ของสัตว์อีกอย่างชนิดเขม้น ซึ่งเมื่อมองในทัศนะของผู้ต้องการผลงานส่วนรวมอันแท้จริงแล้ว ข้าพเจ้าขอน้อมคำนับและเทอดทูลท่านด้วยความจริงใจ

ในระยะเวลาถอยหลังเท่ากันคณะสัตวแพทย์ศาสตร์เพิ่งเริ่มปฏิบัติงานและผลิตสัตวแพทย์ตามแบบสากลไม่กี่นาย เครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่เกี่ยสัตว์ในเวลานั้นยอยแยบมาก แต่ด้วยความพยายามอย่างไม่ลดละของคณะฯ ที่จะปรับปรุงตนเองทั้งในทางวัตถุและบุคคล บัดนี้คณะฯ ก็ได้มีเครื่องใช้สถานที่รักษาและเลี้ยงสัตว์ป่วยอย่างที่ควรภูมิใจยิ่งสำหรับสถานศึกษาอันมีอายุน้อย ของประเทศที่ไม่มั่งคั่งนัก อาจารย์แทบทั้งสิ้นก็ได้หาทางให้ไปต่างประเทศที่เจริญด้วยการสัตวแพทย์เพื่อศึกษาและดูงานโดยตรง แม้แต่ท่านคณบดีเองผู้เคยอยู่ต่างประเทศมาเป็นเวลานานก็ยังมุ่งมั่นไปอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูงานอันทันสมัยอีก ฉะนั้นจึงไม่ต้องสงสัยว่าคณะอาจารย์ย่อมมีความรู้และวิธีปฏิบัติงานทัดเทียมประเทศเจริญที่สุด ทั้งสามารถเข้าใจกันได้โดยรวดเร็วเป็นอย่างดี ซึ่งข้าพเจ้าขอเคารพความพากเพียรและวิวัฒนาการของท่านในนามของเยาวชนและของประชาชนเป็นที่เจ้าของประเทศผู้หนึ่ง

๑๔ ปีเศษเมื่อข้าพเจ้าเข้ารับราชการหน่วยสัตวรักษ์ของทหารยังเป็นหน่วยเล็กมากและมีเจ้าหน้าที่ไม่กี่นาย แต่บัดนี้ทางทหารยกได้มีกรมการสัตว์ขึ้น ซึ่งเป็นกรมใหญ่ขึ้นตรงต่อกองทัพบก และมีนายทหารสัตวแพทย์ปริญญาสากลหลายนายส่งไปรับราชการตามหน่วยต่างๆ ของกองทัพบกเพื่อการสัตวรักษ์และการศึกษาติดต่อต่าง ๆ, หัวหน้าหน่วยในสมัยก่อนบัดนี้ก็คือท่านผู้ชำนาญการหรือ พล. ร. คุณหลวงสนั่นรักษ์สัตว์ ซึ่งเป็นสัตวแพทย์คนแรกของเราผู้ได้รับยศนายพลอันเป็นที่ยินดีอย่างยิ่งของบรรดาศิษย์และสัตวแพทย์ทั่วไป โดยเฉพาะเมื่อคำนึงว่าสัตวแพทย์เราก็ไม่ใช่ทหารชั้นต่ำและอาจมีผู้บังคับบัญชามียศสูงทัดเทียมเหล่าอื่นเหมือนกัน แต่ก็มีข้อเสียใจอยู่หน่อยที่ทหารเหล่าสัตวแพทย์จริง ๆ ได้สาบสูญไปเสียแล้วมีแต่เหล่าการสัตว์เข้ามาแทน

ในด้านการปฏิบัติงานของสัตวแพทย์บัดนี้เราก็ได้ใช้สัตวแพทย์ผสมม้าและสุกรเพิ่มจำนวนขึ้นพอดู และต่อไปก็จะผสมโคเป็น

การใหญ่ตามโครงการณ์ ส.ป.ช. นอกจากนั้นกรมการสัตว์ก็ได้ตั้งกองวิทยาการขึ้นใหม่เพื่อทำการวิจัย และปราบปรามโรคระบาดสัตว์ของกองทัพบก ความจริงความรู้สึกเดิมของทหารและบุคคลทั่วไป มีอยู่ว่าสัตวแพทย์ทหารก็มีหน้าที่รักษาสัตว์ป่วย

เมื่อข้าพเจ้าเข้ารับราชการใหม่ๆ พล.ต. ชัย ประทีปเสน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือหน่วยสัตวรักษ์ขึ้นไปอีกในขณะนั้น ได้ถามข้าพเจ้าโดยที่เห็นว่าเป็นสัตวแพทย์สากลคนแรกที่เข้ารับราชการทหาร, ว่าการสัตวรักษ์ของเรายังขาดอะไรบ้างให้บอกไปท่านจะหาเงินให้เอง ข้าพเจ้าได้เรียนท่านว่าเรายังขาดผู้ชำนาญอีกหลายแขนงซึ่งควรส่งคนไปศึกษาในต่างประเทศและขาดโรงพยาบาลสัตว์ใหญ่ในสมัยนั้น สัตวแพทย์บ้านเราน้อยคนที่เคยเห็นโต๊ะผ่าตัดสัตว์ใหญ่ โดยมากก็ได้แต่ฉีดม้าลงทำการผ่าตัดภายนอกเล็ก ๆ น้อย ๆ ท่านก็บอกว่าไปเขียนมาแล้วจะจัดการให้ ข้าพเจ้าก็เขียนแผนผังและรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ท่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นก็ว่าดีมีเปลืองเงินทั้งหมื่นรอไว้ก่อนเอาไว้รอโอกาสเหมาะ ๆ ค่อยคิด

ยังมีสัตวแพทย์ทหารก็มีโอกาสได้รับทุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมต่างประเทศมาแล้วหนึ่งคนคือข้าพเจ้า กำลังศึกษาอยู่อีกคนหนึ่งคือ พ.ต. พนัศ เกษแม่นกิจ และจะได้ไปอีกคนหนึ่งคือ พ.ต. ศุภชัย คุ้มไพโรจน์ นอกจากนั้นก็มีผู้ไปดูงาน ๓ นายและไปราชการอื่น ๆ อีกตามสมควร กรมการสัตว์ขณะนี้ได้เริ่มซื้อที่ไว้ที่ กม. ที่ ๑๙ ถนนพหลโยธิน และจะย้ายไปอยู่ที่นั่นในอนาคต ฉะนั้นการจัดสร้างโรงพยาบาลทันสมัยหรือสถานที่ประกอบงานวิทยาการได้จริงจัง ก็ได้ระงับไว้ก่อนเอาไว้รอโอกาสเหมาะ ๆ ที่จะย้ายไปเรียบร้อย แต่อย่างไรก็ดีข้าพเจ้าก็รู้สึกภูมิใจและปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เราได้ค่อย ๆ สร้างกันขึ้นมาเป็นขีดแผ่นแน่นหนา และวางรากฐานกองวิทยาการจัดหาเครื่องใช้ต่าง ๆ ทีละน้อยเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต

เมื่อได้กล่าวถึงวิวัฒนาการมาแล้ว ก็ใคร่เสนอสิ่งที่เห็นว่าอาจนำความก้าวหน้ามาสู่อาชีพสัตวแพทย์ของเราอีกคือ :–

๑) จัดสร้างโรงพยาบาลสัตว์ใหญ่ที่ทันสมัย

๒) สอนวิชาทำผลิตภัณฑ์อาหารจากสัตว์เข้าในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์

๓) สอนจุลินทรีย์วิทยาทางอาหารโดยเฉพาะนมและผลิตภัณฑ์จากนมในหลักสูตรสัตวแพทย์ศาสตร์

๔) ให้มีการสงวนอาชีพสัตวแพทย์สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานโดยอิสระ และมีศักดิ์ศรีพอสมควร

การจัดสร้างโรงพยาบาลสัตว์ใหญ่ที่ทันสมัย

ในพระนครและเขตใกล้เคียงมีม้าแข่งจำนวนมาก มีสนามคัคลี มีม้าตำรวจ ม้าทหาร สุกรและโคนมพันธุ์ราคาแพง แต่ไม่มีโรงพยาบาลสัตว์ที่ทันสมัย คงมีแต่สัตวแพทย์ไปเที่ยวรักษาพยาบาลตามคอกตามแต่จะทำได้ เมื่อมีสัตว์ป่วยหนักหรือต้องการศัลยกรรมบางชนิดก็ต้องปฏิบัติงานกันอย่างทุลักทุเล และบางครั้งก็ทำได้ไม่ทันท่วงที ถ้ามีผู้จัดการสร้างโรงพยาบาลเช่นนั้นขึ้นในปัจจุบันก็จะได้ประโยชน์คือ เครื่องใช้และเจ้าหน้าที่บริบูรณ์ทุกเวลาทำการผ่าตัดใหญ่ได้สะดวก วิเคราะห์โรคโดยรวดเร็ว เช่นตรวจกระดูกขาด้วยเอ็กซเรย์ และวิเคราะห์โลหิตหรือสิ่งขับถ่ายทางพยาธิวิทยา การรักษาใกล้ชิด ป้องกันโรคติดต่อเช่นโรคผิวหนังบางชนิดได้ดี เลี้ยงดูสัตว์ป่วยถูกต้องประหยัดค่าใช้จ่าย สำหรับเจ้าของสัตว์และเป็นสถานที่ให้นักศึกษาได้ฝึกฝนหาความชำนาญในการรักษาสัตว์ใหญ่ด้วย

สอนวิชาทำผลิตภัณฑ์อาหารจากสัตว์

สัตวแพทย์ทั่วไปย่อมศึกษาวิชาสัตวบาลรวมอยู่ในหลักสูตรด้วย พอควร สำหรับประเทศที่วิทยาการต่าง ๆ ยังไม่แพร่หลายนัก มีผู้ชำนาญพิเศษในงานแต่ละแขนงแล้ว วิชาสัตวบาลสำหรับสัตวแพทย์ก็ยิ่งสำคัญมากขึ้น เพราะเมื่อมีสัตวแพทย์หนึ่งคนในสถานที่เลี้ยงสัตว์ ก็ย่อมเป็นผู้ดูแลสัตว์ให้สมบูรณ์เติบโตด้วยการเลี้ยงถูกวิธีและรักษาพยาบาลให้หายเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย

ประเทศกสิกรรม เช่น ฟิลิปปินส์ได้สอนวิชาทำผลิตภัณฑ์อาหารจากสัตว์เช่นเนื้อและนมในหลักสูตรสัตวแพทย์ด้วย ซึ่งปรากฏผลดีในการที่สัตวแพทย์ของเขาสามารถเลี้ยงสัตว์รักษาสัตว์ และทำสิ่งที่ได้จากสัตว์ให้เป็นอาหารมนุษย์โดยเรียบร้อย อันเป็นการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับสัตว์ในบุคคลคนเดียวได้ถึงสามอย่าง ประเทศเราก็มีการเลี้ยงสัตว์กันอยู่มิใช่น้อย สัตวแพทย์ที่ได้ศึกษามาดังนี้ก็ได้เคยเป็นประโยชน์ต่อกรมปศุสัตว์ในการเริ่มทำอาหารเช่นนั้นเป็นผลดี และอาจเป็นประโยชน์ต่อทางทหารในงานเกี่ยวกายด้วย เมื่อถนนดีและการใช้ยานยนต์มากขึ้น

สัตว์พาหนะในการรบก็มีความสำคัญน้อยลง แต่มนุษย์ยังต้องการเสบียงอันเป็นผลิตผลที่ได้จากสัตว์เท่าเดิมหรือมากขึ้นด้วยซ้ำ และเพิ่มกำลังและสมรรถภาพในการรุกรบตามแบบของสมัยปัจจุบัน การตั้งโรงฆ่าสัตว์ในแนวหลังเพื่อส่งเนื้อไปเลี้ยงแนวหน้าทุกวันนี้เป็นเรื่องเก่า และการเอาเนื้อเค็มแห้งมาเป็นประทานกับข้าวในยามสงครามก็คงไม่ต้องทำเช่นเดียวกัน

สอนจุลอินทรีย์วิทยาทางอาหาร

การตรวจคุณภาพของเนื้อและนมทางจุลอินทรีย์วิทยานับวันจะเพิ่มความสำคัญขึ้นทุกที เมื่อประเทศเจริญยิ่งขึ้นก็ยิ่งมีการใช้เนื้อและนมเป็นอาหารประจำวันมากขึ้น ในต่างประเทศตามตัว รัฐบาลทั่วไปก็ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เช่น ส.ป.ช. ก็ได้ส่งเสริมการเลี้ยงและการเลี้ยงโคต่อไป กระทรวงสาธารณสุขก็จะได้ใช้สัตวแพทย์ตรวจกิจการเกี่ยวกับอาหาร ประเภทนี้สัตวแพทย์ทหารก็มีหน้าที่สำคัญคือการตรวจอาหารและสถานที่ผลิตอาหารทั้งโดยการตรวจทางเคมีและตรวจทางจุลอินทรีย์วิทยา ประจำอยู่ในฐานะที่จะคลุกคลีตามสหรัฐในเทคนิคต่างๆของทหาร, เพราะได้รับการแยกจากเขาตลอดมา การผลิตอาหารกำลังขยายตัวยิ่งขึ้นทุกที โดยเฉพาะในขณะนี้รัฐบาลกำลังเริ่มส่งเสริมโดยห้ามนำอาหารเก็บทนเช่นเครื่องกระป๋องและอาหารแห้งเข้าในประเทศ อาหารเช่นนี้ยากที่จะตรวจคุณภาพและความปลอดภัย โดยอาศัยประสาทภายนอกของเราได้

ผู้ที่รู้เรื่องการให้อาหารย่อมทราบดีว่าประชาชนส่วนใหญ่ของเราขาดอาหารที่ถูกส่วนเพียงไร โดยเฉพาะเราขาดนมสำหรับบำรุงร่างกาย ถ้าเรามีนมเป็นอาหารเพิ่มเติมเด็กก็จะมีความต้านทานโรคดีขึ้น มีจำนวนตายน้อยลง และมีร่างกายเติบโตแข็งแรงได้ขนาดดี ทั้งนี้ได้มีการส่งเสริมให้ใช้นมถั่วเหลืองแทน แต่ไม่ได้รับการต้อนรับจากประชาชนนัก เพราะส่วนมากไม่ชอบกลิ่นรส และรู้สึกไม่มีเวลาที่จะทำเพื่อรับประทานเองได้เสมอ แต่แทบทุกคนชอบนมสดและผู้ผลิตก็มีกำไรที่จะดำเนินการได้ตลอดมา ดังนั้นปริมาณนมในตลาดย่อมจะมากขึ้นและใช้แพร่หลายเราทราบดีแล้วว่านมที่ไม่สะอาดนั้นมีอันตรายมากเพียงไร เพราะเป็นอาหารเพาะจุลินทรีย์อย่างรวดเร็ว สัตวแพทย์ก็ควรเตรียมได้รับการศึกษาเพื่อตรวจอาหารอันมีคุณอนันต์และโทษมหันต์เสียแต่

บัดนี้ เพื่อสนองความต้องการพอดีในโอกาสหน้า

มีการสงวนอาชีพและศักดิ์ศรีสำหรับสัตวแพทย์

สัตวแพทย์ที่เข้ารับราชการควรได้รับการยกย่องและมีหวังในความก้าวหน้าทัดเทียมกัน เรื่องค่าวิชาสำหรับทหารนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องถ่วงความเจริญของบุคคลอันล้าสมัยแล้วแต่ก็ไม่อยู่ในอำนาจที่จะแก้ไขได้ สำหรับผู้ที่จะปฏิบัติงานรักษาพยาบาลสัตว์เป็นอาชีพอิสระ ก็ควรมี พ.ร.บ. สงวนอาชีพนี้สำหรับบุคคลที่เหมาะสมจริง ๆ มิใช่ว่าปล่อยให้มีการปฏิบัติงานได้ตามถนัดทั่วไป จนมีการตั้งตัวเป็นหมอกันอย่างง่ายดาย เป็นความจริงที่สัตว์พูดไม่ได้และถ้าเจ้าของอนุญาตให้รักษาแล้วก็ไม่มีข้อควรวิตกประการใดสำหรับผู้ทำการรักษาเลย แต่ถึงกระนั้นก็ยังอาจควบคุมการจำหน่ายยาและลงโทษผู้กระทำการระเมิดขอบเขตอย่างจริงจังได้ ซึ่งจะทำให้อาชีพนี้สูงขึ้น และเมื่อเราเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดีมากขึ้นในอนาคต การปฏิบัติงานสัตวแพทย์เป็นอาชีพอิสระก็จะเป็นที่นิยมและมีรายได้พอเหมาะสมทั่วไปในประเทศ

อีกประการหนึ่ง สัตวแพทย์ของเราควรมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกับของประเทศอื่น โดยทางการควรยอมรับนับถือและเชื่อเกียรติยศของผู้ที่ได้เล่าเรียนจนสำเร็จและฝึกฝนอาชีพโดยอิสระบ้าง โดยเฉพาะในการปราบปรามโรคระบาดสัตว์ คือมิใช่ว่าจะให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคของเป็ดไก่หรือสุนัขเท่านั้น แม้สัตว์ใหญ่เช่นม้า โค และกระบือ ที่มีโรคติดต่อเช่น แอนแทรกซ์ วินเดอร์เซ่ย และ เฮโมรายิก เซปติซีเมีย สัตวแพทย์เชลยศักดิ์ที่มีวิทยะฐานะเหมาะสมก็ควรมีสิทธิ์ซื้อวัคซีนจากทางการไว้ป้องกันโรคสำหรับสัตว์ที่อยู่ในความดูแลของตน เหมือนแพทย์รักษามนุษย์ทั่วไปก็สามารถซื้อวัคซีนป้องกันโรคไข้รากสาดน้อย อหิวาตกโรค โรคคอตีบ ตลอดจนปลูกฝีกาฬโรค ไข้ทรพิษ ให้ประชาชนได้เมื่อเกิดโรคระบาดเราไม่ควรลดเกียรติของเราเองว่าไม่สมรรถภาพในการใช้วัคซีนหรือในการฉีดเสียเลยและควรเชื่อเกียรติว่าจะไม่ใช้วัคซีนปลอม หรือออกใบรับรองปลอมว่าฉีดโดยไม่ได้ฉีด อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ในขณะที่การช่วยปราบโรคระบาดสัตว์นั้นทุนทางการอำนวยความสะดวกรวดเร็วทันการและเพิ่มรายได้ของสัตวแพทย์อันเป็นการส่งเสริมอาชีพ ทั้งนี้ทางการยังอาจให้สัตวแพทย์ผู้เริ่มทำการปราบปรามโรคโดยอิสระรับผิดชอบโดยรีบแจ้งโดยด่วน ในการรายงานและสถิติทุกระยะตลอดจนให้ช่วยทางการในการกักกันการเคลื่อนย้ายจนกว่าโรคจะสงบลง

THE EVOLUTION OF VETERINARY PROFESSION IN THAILAND

By

Maj. C. Komutputra, D.V.M., M.S., Ph.D.

Summary

The evolution of Veterinary profession started 14 years ago from small units of workers, civil, and military, and also from the School of Veterinary Science in the University. The lack of qualified men contributed one of the factors that made infectious diseases, especially Rinderpest, prevalent among the livestock of the country. Poultry husbandry of good breeds was harmed by Newcastle disease.

An attempt had been made to eradicate Rinderpest from the country with the result that now Thailand is free from this disease for a time being. Poultry farming is now very popular as Newcastle disease is becoming history of the past.

With regard to the veterinary education, a faculty of Veterinary Science was founded with well-equipped clinic for practical purposes and is provided with lecturers who were qualified from abroad. On the military side, the Royal Army Veterinary Corps was founded. Men are sent abroad for further study. For further progress of Veterinary profression, the writer suggests the following recommendations:

(1) Building a large and modern veterinary clinic.

(2) Opening a course in animal products in the curriculum of Veterinary Science.

(3) Opening a course of Bacteriology of Food and Hygiene, especially in milk and milk products in the curriculum.

(4) Reserving professional rights for the practitioners.